

Dokumentansvarig

Åsa Bejvall, 0485-470 35
asa.bejvall@morbylanga.se

Handbok

Dokumentkategori

- Författningssamling
- Övergripande styrdokument
- Verksamhetsseget dokument

Dokumentkoppling

POLICY

Datum
2019-11-18

Beslutande
Kommunfullmäktige § 240
2019-12-16

Giltighetstid
2019-2022

Sida
1(9)

Dnr
KS 2019/000484

Beteckning

Aktualitetsprövning/revidering senast
2022

Ägardirektiv för Mörbylånga kommuns helägda dotterbolag

Bakgrund

Bolagen är en del av den kommunala verksamheten. Bolagen står i sin verksamhet under kommunstyrelsens uppsikt och har att följa av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsens utfärdade direktiv för verksamheten.

Förutom genom lag och författning regleras bolagets verksamhet och förhållande till kommunen genom gällande bolagsordning, gällande ägardirektiv eller av kommunen utfärdade särskilda direktiv samt förekommande avtal mellan kommunen och bolagen.

Väsentligt är att vid utnyttjande av privaträttslig organisationsform de kommunaldemokratiska värdena inte eftersätts. Ett sätt att motverka detta är att skapa en organisation där kommunens överordnade roll tydligt är markerad och där kommunen också utövar en faktisk och engagerad ägarledning.

Bolagens styrelser ska årligen gå igenom ägardirektiven och hur man ska leva upp till dem.

Syfte

Kommunfullmäktige anger följande skäl för att ge ägardirektiv till kommunens bolag:

- Kommunallagen förutsätter ett kommunalt inflytande över bolagen eftersom de är ett instrument för kommunal verksamhet.
- Kommunen har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för verksamheten i bolagen.
- Förtroendet för kommunal verksamhet ökar om omvärlden kan konstatera att de kommunala bolagen är en del av ägaren/kommunen.
- Bolagen är kommunens egendom. Det finns alltså ett ägaransvar inför kommunmedborgaren. Kommunen är dessutom i borgen för bolagens engagemang vilket understryker ägaransvaret.

Insyn i bolagets verksamhet

Kommunallagen slår fast att insynsfrågorna är viktiga ur demokratisk synpunkt. Bolagen ska ha en öppen attityd i dessa frågor.

I bolagsordningarna för de kommunala bolagen anges att bolagen ”ska bereda kommunfullmäktige i Mörbylånga kommun möjlighet att ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Kommunfullmäktiges roll

Kommunens helägda bolag är bundna av de kommunalrättsliga principerna som framgår av 2 kapitlet kommunallagen om inte annat följer av lag.

Bolagsstyrelsen har en skyldighet att se till att kommunfullmäktiges ställningstagande inhämtas i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Varje ärendes karaktär ska prövas av bolagsstyrelsen.

Exempel på frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt:

- ändring av bolagsordningen, innebärande exempelvis ändring av ändamålet för bolagets verksamhet eller där det framgår att kommunfullmäktige beslutar.

- förändringar av aktiekapitalet.
- fusion av företag.
- förvärv eller bildande av dotterbolag eller intressentbolag.
- förvärv eller försäljning av fastighet eller annan egendom av sådan omfattning att det påverkar bolagets långsiktiga ekonomi.
- strategiska investeringar som innebär ny inriktning för bolaget eller start av verksamhet inom nytt affärs- eller verksamhetsområde.
- större investeringar som väsentligt påverkar kommunens ekonomi och/eller medför risk för kommunen.

Bolaget ska inhämta kommunfullmäktiges godkännande vad avser

- Investeringsbeslut eller beslut om avyttring överstigande 20 mnkr.
- Planering för ny eller ändrad inriktning av bolagets verksamhet.
- Frågor av principiell beskaffenhet eller större vikt.

Av bolagsordningen framgår att vissa beslut i bolaget fattas av bolagsstämman. En fråga som faller utanför uppräkningspunkterna i bolagsordningen kan trots detta vara en sådan fråga som kräver kommunfullmäktiges godkännande enligt sista punkten ovan. Uppstår tveksamhet huruvida kommunfullmäktiges godkännande krävs, ska bolaget samråda med kommunstyrelsens presidie.

Tillsättande av styrelse

Styrelseledamöterna (och suppleanterna) ska utses av kommunfullmäktige och bestå av representanter från de politiska partierna.

Arvode till förtroendevalda fastställs av kommunfullmäktige och framgår av ”Reglemente om ekonomiska förmåner till förtroendevalda och för styrelseledamöter i kommunens helägda bolag.”.

Utfärdande av ombudsinstruktion

Kommunfullmäktige utser ombud och utfärdar ombudsinstruktioner inför årsstämmorna i de helägda dotterbolagen.

Kommunfullmäktige delegerar till kommunstyrelsen att utse ombud och utfärda ombudsinstruktioner inför övriga bolagsstämmor som inte innehåller ärenden av principiell beskaffenhet eller annars större vikt. Instruktionen ska omfatta hur ombudet ska rösta i på stämman förekommande ärenden.

Kommunstyrelsens roll

Av 6 kap 1 § kommunallagen framgår att kommunstyrelsen har ett ansvar att fortlöpande följa kommunens verksamhet. Detta innebär att kommunstyrelsen även ska ha en överblick och kontroll över bolagens verksamhet, den s.k. uppsiktsplikten.

Uppsikt innebär att hålla sig informerad om bolagens förhållanden i olika avseenden samt att bedöma hur bolagen i dessa avseenden förhåller sig till styrande dokument och dylikt. Kommunstyrelsen ska årligen skriftligt rapportera till kommunfullmäktige hur uppsiktsplikten har utövats.

Kommunen ska fortlöpande hållas informerad av bolaget om dess verksamhet. Bolaget ska ta initiativ till möten med kommunen om omständigheterna

så påkallar. Bolaget ska till kommunstyrelsen redovisa bolagets ställning och resultat per den 30/4, 31/8 och 31/12. Per 30/4 ska bolaget presentera en prognos över bolagets måluppfyllelse och resultat till budget- och uppföljningsutskottet. Formerna ska vara samma som för övriga nämnder. Per 31/8 och 31/12 ska bolaget leverera ett komplett bokslut till kommunens ekonomiavdelning för att bidra till kommunkoncernens delårsrapport och årsredovisning.

Bolagets presidium, verkställande direktör och andra nyckelpersoner ska delta vid möte med företrädare för kommunen minst tre gånger per år. Bolaget ska uppmärksamma ägaren på viktiga omständigheter och förändringar som kan inverka på bolagets verksamhet.

Ägarfrågor som inte är av principiell betydelse eller annars större vikt delegeras till kommunstyrelsen.

Samråd mellan kommunens och bolagens revisorer

Kommunrevisionen är kommunfullmäktiges organ för granskning av all verksamhet i kommunen, vilket inkluderar bolagen. Enligt 12 kap 1 § kommunallagen genomför lekmannarevisorn granskningen.

Av 10 kap 5 § kommunallagen följer att kommunfullmäktige ska utse lekmannarevisorer. Lekmannarevisorns uppgifter framgår av 10 kap aktiebolagslagen (ABL). Arvode till lekmannarevisorn följer regelverket för arvoden till förtroendevalda. Kostnader för den revision lekmannarevisorer utför ska belasta bolagen.

Lekmannarevisorerna ska årligen lämna granskningsrapport till bolagsstämman och kommunfullmäktige.

I en gemensam upphandling ansvarar kommunrevisionen för upphandling av sakkunnigt biträde till lekmannarevisorerna och för upphandling av auktoriserad revisor.

Det är ur ett koncernperspektiv angeläget att bolagens och kommunens revisorer kan samråda med varandra i frågor som rör bolagens angelägenheter.

Utgångspunkter för bolagens verksamhet

Mörbylånga kommuns bolag ska enskilt och gemensamt verka för att Mörbylånga kommuns värdegrund "Människan i fokus" följs samt att kommunens vision uppnås; "Mörbylånga - en kommun där vi växer, lever och verkar tillsammans. Här skapar vi goda förutsättningar för vår framtid, trygghet och fritid". Utifrån fullmäktigens fastställda övergripande mål i fyra olika perspektiv och därtill hörande strategier ska visionen uppnås.

Kommunens bolag ska skötas på ett sätt där stor hänsyn tas till de fördelar som kan skapas för kommuninvånarna. Bolagen ska verka för de beslut som kommunfullmäktige fattar. Bolagen ska verka för utveckling och tillväxt i hela Mörbylånga kommun.

Verksamheten ska drivas på ett affärsmässigt sätt. Effektivitetsvinster för bolagen ska innebära fördelar för kommunen som helhet (koncernnyttan). Kommunen och respektive bolag ska därför i dialog söka lösningar som tillgodoser dessa gemensamma intressen. Bolagen ska prestera ständiga förbättringar.

Utöver vad som anges i budgeten ska bolagen också följa de mål, uppdrag och andra direktiv som berör dem och som meddelas i olika policy, program och riktlinjer som antagits av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen såsom exempelvis finanspolicy och regler för representation. Bolagen ska så långt det är möjligt medverka i samordnade kommunövergripande upphandlingar eller samordnade upphandlingar för bolagskoncernen och Mörbylånga kommun. Bolagen ingår i kommunens krisorganisation och ska samordna sina resurser och bistå kommunen i händelse av kris.

Bolagen ska vara pådrivande i utvecklingen av det långsiktigt hållbara samhället socialt, miljömässigt och ekonomiskt.

Bolagen ska i samverkan med övrig kommunal verksamhet söka samordningsfördelar och arbeta aktivt med energieffektivisering.

I bolagens årsredovisningar ska tydligt framgå hur bolagen uppfyllt de bolagsspecifika ägardirektiven, de kommunövergripande målen, de kommunala befogenheterna och det kommunala ändamålet.

Bolagens skyldigheter enligt kommunallagen

Kommunens helägda bolag är bundna av de kommunalrättsliga principerna som framgår av 2 kap. kommunallagen om inte annat följer av lag.

Bolagsstyrelsen har en skyldighet att se till att kommunfullmäktiges ställningstagande inhämtas i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större. Varje ärendes karaktär ska prövas av bolagsstyrelsen. Se rubrik kommunfullmäktiges roll för exempel.

Bolagens skyldigheter gentemot Mörbylånga kommun

Det åligger bolaget att utan dröjsmål tillse att följande handlingar kommer Mörbylånga kommun tillhanda:

- Protokoll från bolagsstämma.
- Protokoll från styrelsesammanträde.
- Bolagets årsredovisning med revisionsberättelse och granskningsrapport från lekmannarevisor.

Bolagets verksamhet och förhållande till kommunen regleras också av

- Särskilda direktiv som utfärdas av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.
- Mörbylånga kommuns budget och ekonomiska planering.
- Avtal mellan bolaget och kommunen.

Bolagsstyrelsen är skyldig att förhålla sig till av kommunfullmäktige beslutade anvisningar och riktlinjer m.m. som berör bolagets verksamhet. De ska också arbeta för att de övergripande mål som anges i kommunens budget uppnås.

Bolagen ska årligen sedan bolagets årsredovisning och revisionsberättelse tillställts kommunstyrelsen genom ordförande och verkställande direktör vid sammanträde med kommunfullmäktige besvara frågor om bolagets verksamhet.

Bolagen ska löpande samråda med kommunstyrelsen för att lämna förslag eller diskutera projekt som kan vara viktiga för kommunens samlade utveckling, s.k. ”Kommunnytta”. Vid sådant samråd ska även förslag redovisas som eventuellt är affärsmässigt osäkra.

Finansforum

Bolagen ska enligt kommunens finanspolicy ingå i ett finansforum tillsammans med kommunen i syfte att optimera riskhanteringen och finansnettot inom kommunen och de kommunala bolagen.

Upphandling

För kommunen och de kommunala bolagen gäller lagen om offentlig upphandling samt LUF – lagen om upphandling inom vatten, energi, transporter och posttjänster. Upphandling ska samordnas inom koncernen när det finns ekonomiska fördelar. Bolagen ska så långt det är möjligt medverka i samordnade kommunövergripande upphandlingar eller samordnade upphandlingar för bolagskoncernen och Mörbylånga kommun.

Ekonomisk planering och redovisning

Bolagens ekonomiska planering och redovisning ska vara sådan att den kan samordnas med kommunens. Bolagen ska rapportera i enlighet med instruktioner från kommunen för att uppfylla bestämmelserna om ”sammanställd redovisning” i lagen om kommunal redovisning.

Bolagen ska årligen fastställa verksamhetsplan med strategiska mål för de närmaste tre åren och budget för nästkommande räkenskapsår.

Bolagen ska, så snart det kan ske, delge kommunstyrelsen en ekonomisk och verksamhetsmässig information från kommunens helägda bolag vid ekonomiska obalanser och löpande i tertiärrapporter.

I bolagens årsredovisningar ska uppgifter om löner, andra ersättningar och sociala kostnader (med särskild uppgift om pensionskostnader) lämnas för var och en av grupperna styrelseledamöter (arvoden), verkställande direktör och övriga anställda.

Personal- och lönepolitik

Kommunens nämnder och de kommunala bolagen ska ha en gemensam personal- och lönepolitik. Det innebär bl.a. att styrelserna för bolagen ska ha en avstämning med kommunstyrelsens presidium inför förhandlingar om kollektivavtal och tillämpning av dessa. Frågor som rör de verkställande direktörernas anställnings- och lönevillkor handläggs av bolagets styrelse i samråd med kommunstyrelsens presidium.

Tillsättning av tjänst som verkställande direktör i något av bolagen handläggs av bolagens styrelse efter samråd med kommunstyrelsens presidium.

Medverkan i annan planering

Bolagen ska medverka i den fysiska planeringen och i miljö- och naturresursplaneringen. Bolagen ska också ge underlag till svar på frågor som ställs i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Administrativa system

Bolagen ska använda sig av administrativa system som underlättar för information mellan kommunen och de kommunägda bolagen. Det är också

viktigt att kommunen utåt visar upp en enhetlighet som ett exempel för att skapa effektivitetsvinster och koncernnytta i samband med upphandling.

Beredskap och säkerhet

Krisledningsnämnden ansvarar ytterst för arbetet vid höjd beredskap och extraordinära händelser i Mörbylånga kommun. Nämnden ska vid extraordinära händelser erbjudas erforderliga resurser från berörda bolag i den omfattning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsen. Vidare ska bolagen, i den utsträckning som de blir kallade, delta i övningar.

Mörbylånga kommuns skyldigheter gentemot bolagen

Mörbylånga kommun ska, i egenskap av koncernmoder, tillse att de kommunägda bolagen erhåller den information som krävs för att bolagen ska kunna följa ägardirektiven. Det gäller exempelvis tidplaner för bokslut, förfrågningar om att delta i upphandlingar, tidplaner för politiska organs sammanträden, inbjudan till samråd gällande finanspolicy, fysisk planering och annat av vikt.

Bolagsspecifika ägardirektiv

Mörbylånga Bostads AB

Verksamhetens allmännyttiga syfte

Föremålet för bolagets verksamhet anges i bolagsordningen. Bolaget får ej bedriva verksamhet som inte är förenlig med bolagsordningen eller den kommunala kompetensen så som denna definieras i kommunallagen.

Bolaget ska med iakttagande av kommunallagens likställighetsprincip bidra till bostadsförsörjningen i Mörbylånga kommun och tillhandahålla ett brett och varierat utbud av bostäder som passar personer med olika behov och ekonomi. Hyresgästerna ska ges möjlighet till boendeinflytande.

Bolaget ska garantera hyresrätten och utifrån bruksvärdesprincipen främja en hyressättning med stabila och skäliga hyror i olika kommundelar. Bolaget ska aktivt arbeta för att med sin del av hyresrätter i Mörbylånga kommun minska bostadssegregationen, hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Bolaget ska vara den centrala aktören i kommunens bostadspolitik och utveckling.

Övriga verksamhetsuppdrag

Under innevarande mandatperiod 2019-2022 ska bolaget producera minst 30 nya lägenheter.

Bolaget har enligt ett särskilt förvaltningsavtal, ansvar för förvaltning av de kommunala verksamhetsfastigheterna. Enligt ett tilläggsavtal har bolaget rätt att inom ramen för det beslutade förvaltningsavtalet, besluta i frågor som rör verksamhetsfastigheternas normala drift och underhåll efter samråd med kommunens fastighetssamordnare.

Ekonomiska mål

Bolaget ska som mål för mandatperioden 2019-2022 ha en avkastning på eget kapital, d v s nettoresultatet (resultat efter finansiella intäkter och kostnader), dividerat med justerat eget kapital (eget kapital plus obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatteskuld), på minst 7 % årligen. Kommunfullmäktige kan justera det årliga avkastningskravet utan att nytt ägardirektiv särskilt formuleras om detta.

Bolagets mål för soliditet, d v s det egna kapitalet (eget kapital inklusive obeskattade reserver), dividerat med balansomslutningen, ska vara minst 10 %. Bolaget ska under mandatperioden arbeta för att öka soliditeten. Bolaget ska se över sitt fastighetsbestånd och överväga avyttring av vissa delar för att främja bolagets utveckling samt att i samma syfte genomföra en reglering av sin markreserv.

Beträffande nybyggnation ska bolaget, om inte självfinansiering är möjlig, följa kommunens finanspolicy. Kommunal borgen ska endast användas efter särskild prövning i fullmäktige. Borgensavgift beslutas av fullmäktige.

Mörbylånga Fastighets AB

Verksamhetens allmännyttiga syfte

Föremålet för bolagets verksamhet anges i bolagsordningen.

Mörbylånga kommuns ambition är att på olika sätt bidra till ett positivt företagsklimat inom det lokala näringslivet. Bolaget ska med sin verksamhet främja näringslivets utveckling genom att i första hand tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för detta ändamål.

Bolaget ska erbjuda attraktiva, hållbara och innovativa lokallösningar. Bolaget ska fortlöpande se över sitt fastighetsbestånd och genomföra fastighetsförvärv/försäljningar för att på bästa sätt kunna utföra de uppdrag som åligger bolaget samt att i samma syfte genomföra en reglering av sin markreserv.

Bolaget ska bedriva sin verksamhet med iakttagande av konkurrensneutralitet och utgå från vad som är långsiktigt bäst för bolaget.

Ekonomiska mål

Bolaget ska som mål för mandatperioden 2019-2022 ha en avkastning på eget kapital, d v s nettoresultatet (resultat efter finansiella intäkter och kostnader), dividerat med justerat eget kapital (eget kapital plus obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatteskuld), på minst 4 % årligen. Kommunfullmäktige kan justera det årliga avkastningskravet utan att nytt ägardirektiv särskilt formuleras om detta.

Bolagets mål för soliditet, d v s det egna kapitalet (eget kapital inklusive obeskattade reserver), dividerat med balansomslutningen, ska vara minst 16 %. Bolaget ska under mandatperioden arbeta för att öka soliditeten. Bolaget ska se över sitt fastighetsbestånd och överväga avyttring av vissa delar för att främja bolagets utveckling. Beträffande nybyggnation ska bolaget, om inte självfinansiering är möjlig, följa kommunens finanspolicy. Kommunal borgen ska endast användas efter särskild prövning i fullmäktige. Borgensavgift beslutas av fullmäktige.